

1

Invloed van denkers

- Heidegger, Husserl en Jaspers hebben Arendt's werk zeer sterk beïnvloed.
- Existentialisme, fenomenologie.
- Heideggers relatie **denken** en **zijn** en Jaspers idee van verbondenheid met het werkelijke ervarende leven vormen haar werk.
- Veel invloed vanuit politieke denkers in marxisme, zionisme, maar Arendt is altijd kritisch.

Arendt leven en liefdes 2

2

Husserl, Jaspers, Blumenfeld

Arendt leven en liefdes 3

3

Invloed van politiek

1933 Reichstag brand (feb). Stern vlucht omdat Brecht gearresteerd is en zijn adresboek wordt opgepakt. Arendt neemt deel aan ondergronds verzet en vluchtelingen schuilen in haar appartement in Berlijn. Ze gaat antisemitische uitspraken boekstaven. Wordt opgepakt en na 8 dagen weer vrijgelaten. Met haar moeder via Tsjecho-Slowakije naar Frankrijk ze gaat daar *praktisch* werken. Van daar moet ze vluchten en gaat naar de VS.

Arendt leven en liefdes 4

4

Contacten

- Arendt trouwt met Günther Stern (1929), neef van Walter Benjamin (Benji) en oorspronkelijk Pools, die als journalist gaat werken in Wenen. (pseudoniem Gunther Anders)
- Gunther Stern is bezig met muziek, ze ontmoeten Adorno die muziek i.t.t. Stern marxistisch wil benaderen. Over Adorno zegt Arendt 'Die komt er bij ons niet meer in'. Later ook ruzie over Benjamin.

Arendt leven en liefdes 5

5

Stern

- Brecht helpt Günther aan een journalistenpositie en als Brecht wordt opgepakt en iedereen uit zijn adresboek ook, vlucht Stern naar Parijs.
- Stern gaat eerst naar Amerika (LA) waar zijn vader hoogleraar is en keert later terug naar Europa. Krijgt - hoe ironisch- o.a. de Theodor W. Adorno-prijs van de stad Frankfurt (1983). Sterft in 1992.
- Hij en Arendt groeien uit elkaar (1937) en Arendt trouwt met Blücher. (1940)

Arendt leven en liefdes 6

6

Actie in Duitsland

In 1933 is Arendt in de kringen van Blumenfeld, een zionist en kennis via opa Max. Stern daarentegen zit meer in de marxistische kringen en de ideeën gaan uit elkaar lopen.

Arendt's stiefzus Clara sterft. Arendt kan geen meer toeschouwer blijven. Juist omdat ze geen zionist is kan ze werken in de ondergrondse beweging. Arendt zegt later dat ze toen niet hoorde bij het linkse verzet en dat haar dat eigenlijk achteraf beschaamt. "Ik heb de betekenis van Marx pas later ingezien" zegt ze.

Arendt leven en liefdes

7

7

Werken in Frankrijk

- Arendt wordt opgepakt en komt vrij, maar weet nu moet ik vluchten. Na een feestelijk en beschonken afscheid (getuige Anne Weil) gaat ze zonder documenten naar Karlsbad waar een verzetshuis is met een voordeur in Duitsland en een achterdeur in Tsjecho-Slowakije.
- Arendt gaat werken voor de Volkerenbond en studeert met Stern bij Kojève, evenals Sartre.

Arendt leven en liefdes

8

8

Praktisch werk

- Barones de Rothschild huurt Arendt in voor haar werk voor joodse liefdadigheidsinstellingen. Fr. heeft moeite met bureaucratie en vluchtelingen zonder papieren, privé instellingen kunnen meer doen..
- Daarna (1935) werkt ze voor de jeugd Aliyah die kinderen naar Palestina wil sturen. Arendt bezoekt de mandaat gebieden en de kibboetsen (eerste al begin 20ste eeuw) daar.

Arendt leven en liefdes

9

9

Contacten voor het leven

- Sommige mensen raakt ze kwijt in de vlucht, anderen komt ze weer tegen.
- Arendts werkelijke 'stam' ontstaat deels in de jaren in Duitsland en Frankrijk en daarna komen een deel van deze mensen elkaar weer tegen in Amerika, anderen zijn ver weg en dan zijn er veel brieven en spaarzame contacten.

Arendt leven en liefdes

10

10

Vrienden en familie

1922 Hannah met haar stiefzusters Eva en Clara

Walter Benjamin

Anne Mendelssohn

Arendt leven en liefdes

11

11

3 fases

- De opkomst van het nazisme,
- De oorlog,
- De naoorlogse periode die weer uiteenvalt in vóór en na de Eichmann processen.

Arendt leven en liefdes

12

12

Brieven aan Anne en Hilde

Bron: Hannah Arendt: „Wie ich einmal ohne dich leben soll, mag ich mir nicht vorstellen. Briefwechsel mit den Freundinnen Charlotte Beradt, Rose Feltelson, Hilde Fränkel, Anne Weil und Helen Wolff“
Hg. von Ursula Ludz und Ingeborg Nordmann
Piper, München 2017

- Arendt ontmoette Anne (Annelise Weil-Medelssohn) dus in haar puberteit en ze bleven bevriend ook toen de oorlog ze uiteendreef. Eerste bewaarde brief is als ze onder valse naam in Zuid Frankrijk zitten in 1941.
- Hilde Fränkel (Frankl)leert ze later kennen (1930), maar is misschien wel haar meest intieme vriendin, ze is bij haar als ze sterft in 1950.

Arendt leven en liefdes

13

13

Brieven aan

- Stern, Jaspers, Heidegger, Blucher, Blumenfeld, Broch, Scholem, Mc Carthy, Adorno en vele anderen.
- Veel daarvan is bewaard gebleven, met name bij Arendt zelf, en wordt nu ze zo in belangstelling toeneemt uitgegeven en vertaald.
- Onderwerpen politiek, filosofie, literatuur , jood zijn en Duitsland en het uitgeven van boeken.

Arendt leven en liefdes

14

14

Montauban

- Lotte Klenbort had een huis gehuurd en Arendt vlucht daarheen, komt onderweg Benjamin tegen en treft als een wonder ook Blucher terug.
- Arendt en Blucher krijgen van Harry Bingham (viceconsul in Marseille)een noodvisum en kunnen naar Amerika. 24 uur op de fiets, politie pakt Arendt nog bijna op, ze laten Martha achter en vertrekken direct via Lissabon.

Arendt leven en liefdes

15

15

Jaspers en Anne

- Jaspers en Arendt schrijven elkaar veel waarbij blijkt dat Jaspers eerst probeert Duits-zijn hoog te houden. Arendt schrijft terug over haar positie als Joodse vrouw in Duitsland.
- Tussen 38 en 45 weten ze niet waar de ander is. (blz. 21)
- Later schrijven ze veel over schuld, geweten Duitsland en Arendt positie na haar Eichmann boek. (531)

Arendt leven en liefdes

16

16

Anne

- Anne is Arendts oudste vriendin, maar de briefwisseling is wat afstandelijk maar ook zeer diep. Waar Arendt 'last van heeft' is dat Anne helemaal in dienst van haar man komt te staan en Arendt lijkt ook bang te zijn dat hij haar niet goed behandelt.
- Arendt vindt Anne teveel geassimileerd, niet alleen als Joodse, maar ook als vrouw.
- Het is Anne die veel impact heeft als ze Arendt het complete werk van Rachel Farnhagen geeft.
- Eerste teruggevonden brief stamt uit 1941.

Arendt leven en liefdes

17

17

Hilde

- Hilde ontmoet Arendt in Duitsland in de jaren 30 en later weer in Amerika.
- Zij en Arendt hebben een vriendschap met een mate van intimiteit die uniek is. (brief 8 december) Arendt, Paul Tillich en Blucher zijn bij haar als ze sterft.
- Hilde erkent in Arendt de vrij zwevende intellectueel die ze wil zijn. Arendt over andere professoren. (Wir gehören nicht dazu)

Arendt leven en liefdes

18

18